

KAPITTEL 8

YOG MED DEN UFORGJENGELIGE GUD

Mot slutten av kapittel 7 sa Krishn at den yogi som utfører fromme gjerninger, blir fri for all synd og kjenner den altgjennomtrengende Gud. Handling er altså noe som bringer kunnskap om Den øverste ånd. De som gjør det, kjenner ham (Krishn) i tillegg til den allestedsnærværende Gud – adhidaiv, adhibhoot, adhiyagya, perfekt handling og Adhyatma¹. Så handling er altså det som underretter oss om dem. Mennesker som kjenner dem er til slutt bare klar over Krishn, og denne kunnskapen utslettes aldri.

Arjun gjentar Krishns egne ord og stiller et spørsmål:

1. **"Arjun sa: 'Opplysn meg, O øverste vesen, om særpreget i Brahm, adhyatm, handling, adhibhoot og adhidaiv.'"**

Alle ordene adhyatm, handling, adhibhoot og adhidaiv er mysterier for Arjun, og han ønsker å bli opplyst om dem.

2. **"Hvem er en adhiyagya, O Madhusudan, og hvordan er han innesluttet i kroppen: og hvordan kan mennesket med et behersket sinn kjenne deg til slutt?"**

Hvem er adhiyagya og hvordan er han inne i kroppen? Det er åpenbart at utøveren av yagya er en eller annen Sjel som er

---

अर्जुन उवाचः   किं तद्ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैव किमुच्यते ॥१॥
अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥२॥

1 Se versene 29-30 og deres fortolkning i kapittel 7. ^{back}

basert i en menneskekropp. Og til sist, hvordan et menneske med et fullstendig kontrollert sinn kjenne Krishn til slutt? Det er altså syv spørsmål til sammen, og Krishn fortsetter med å svare på dem i samme rekkefølge.

- 3. "Herren sa: 'Den udødelige er Den øverste ånd (Brahm). Mens han forblir i kroppen, er han adhyatm. Og opphør av egenskaper i vesener som produserer et eller annet, er handling.'"**

Den som er uforgjengelig, som aldri dør, er Den øverste ånd. Stødig hengivenhet til Jeget – Sjelens dominans – er adhyatm. Opphøret – avbruddet – av viljen til vesener som fører til at det oppstår både godt og ondt, er, på den annen side, handlingens toppunkt. Dette er den perfekte handling som Krishn har snakket om tidligere og som den yogi kjenner til. Handling er nå komplett, og senere er det ikke behov for den mer. Handling er perfektjonert når begjæret til vesener som skaper sanskar som er gunstige og også ugunstige, bringes til taushet. Ut over dette er det ikke ytterligere behov for handling. Sann handling er altså den som setter en stopper for begjær. Slik handling betyr derfor tilbedelse og kontemplasjon som ligger i yagya.

- 4. "Adhibhoot er alt som er underkastet fødsel og død. Den øverste ånd er adhidaiv, og, O den uforlignelige blant mennesker (Arjun), jeg (Vasudev) er adhiyagya i kroppen."**

Før tilstanden med udødelighet oppnås, er alle de flyktige ønskene som kan ødelegges, adhibhoot eller, med andre ord, veseners sfærer. De er kilden til veseners opprinnelse. Og Den øverste ånd som er hinsides naturen, er adhidaiv, skaperen av alle guder, det vil si rettskafne impulser – den guddommelige skatt som endelig er oppløst i ham. Vasudev–Krishn – er adhiyagya i menneskekroppen,

---

श्रीभगवानुवाचः अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते ।
भूतभावोद्रवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥३॥
अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् ।
अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥४॥

utøveren av all yagya. Altså er Gud selv, som holder til som den ikke-manifesterte Sjæl i kroppen, adhiyagya. Krishn var en yogi som ble alle offer til del. Og alle yagya blir til slutt absorbert i ham. Dette er erkjennelsens øyeblikk av Den øverste sjæl. Seks av Arjuns spørsmål er nå blitt besvart. Til slutt tar Krishn opp spørsmålet om hvordan han er kjent til slutt og senere aldri blir glemt.

5. "Mennesket som fjerner seg fra kroppen og husker meg, når utvilsomt meg."

Dette forklarer Krishns forsikring om at mennesket som til slutt, det vil si når han har perfekt kontroll over sinnet sitt og når også hans sinn er oppløst, kutter over sitt forhold til kroppen og fjerner seg fra den med erindring om ham, vil utvilsomt oppnå total enhet med ham.

Kroppens død er ikke den endelige slutt, for rekkefølgen av kropper fortsetter også etter døden. Det skjer først når den siste rest av fortjeneste eller mangel på meritter (sanskar) er gått i oppløsning samtidig med det beherskede sinn, at den endelige slutt kommer, og deretter behøver ikke Sjelen overta en ny kropp. Men dette er en handlingsprosess, og den kan ikke gjøres begripelig bare med ord. Så lenge overgangen fra én kropp til en annen, omtrent som et klesskifte, vedvarer, er det egentlig ingen slutt på den fysiske person. Men også når kroppen ennå er i live, med kontroll over sinnet og oppløsning av selve det beherskede sinn, skilles fysiske forhold fra hverandre. Hvis denne tilstanden var mulig etter at døden hadde inntruffet, kunne ikke engang Krishn være perfekt. Han har sagt at bare ved tilbedelse gjennomført i utallige fødsler kan en vismann oppnå identitet med ham. Den tilbedende forblir så i ham og han i den tilbedende. Da er det absolutt ingen avstand mellom dem. Men dette oppnås i løpet av et fysisk liv. Når Sjelen ikke behøver å overta en ny kropp, er dette den faktiske slutten for den fysiske kroppen.

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।

यः प्रयाति स मद्रावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥५॥

Dette er en beskrivelse av den faktiske død, og deretter finnes det ingen gjenfødelse. I den andre enden har vi den fysiske død som verden aksepterer som død, men når den har inntruffet, må Sjelen bli født igjen. Krishn dveler nå ved dette:

6. "Et menneske når, O sønn av Kunti, tilstanden der han forlater kroppen på grunn av sin konstante opptatthet av denne tilstanden."

Et menneske oppnår det han har i tankene i dødsøyeblikket. Så lett, tenker vi kanskje. Det eneste vi behøver å gjøre, er å huske Gud før vi dør etter å ha jaktet på nytelser gjennom et langt liv. Men ifølge Krishn er det slett ikke slik. I dødsøyeblikket kan et menneske bare huske det han har tenkt på i hele sitt liv. Det som skal til, er altså livslang kontemplasjon. Når det ikke finnes, er det heller ingen erindring i dødsøyeblikket om idealtilstanden som må nås.

7. "Du vil uten tvil erkjenne meg hvis du er, med ditt sinn og intellekt meg hengiven, alltid fører krig."

Hvordan kan uavbrutt meditasjon og kamp utføres samtidig? Det er kanskje slik krigere gjør det. De skyter piler mens de samtidig roper navnene på guddommer. Men den egentlige meningen med erindring (indre resitasjon av navnet) er noe annet, og dette klargjøres av Yogeshwar i det følgende verset:

8. "Mennesket som er besatt av meditasjonens yog og et behersket sinn, O Parth, og som alltid er absorbert i min tanke, når Guds subtile stråleglans."

Kontemplasjon om Gud og praktisering av yog har et identisk betydningsinnhold. Erindringen, som Krishn har snakket om, forutsetter at den tilbedende er besatt av yog og har et sinn som er så godt undertrykt at det aldri fjerner seg fra Gud. Hvis disse

---

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥६॥
तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।
मध्यर्पितमनोबुद्धिर्मा मेवैष्यस्य संशयम् ॥७॥
अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥८॥

betingelsene tilfredsstilles og den tilbedende erindrer konstant, når han Guds storhet. Hvis tanken på andre ting dukker opp i sinnet, er erindringen fortsatt ikke perfekt. Men når den er så subtil at den ikke har plass for noen annen tanke bortsett fra Gud og ikke tolererer noen annen trang, hvordan kan den være mulig sammen med krigføring? Hva slags krig dreier det seg om? Når sinnet trekkes tilbake fra alle kanter og er sentrert om objektet for tilbedelsen, tilskyndet av naturlige egenskaper, dukker en følelse av tilknytning og sinne, kjærlighet og hat opp som hindringer underveis. Vi forsøker å erindre og konsentrere oss, men disse følelsene opphisser sinnet og gjør sitt ytterste for å tvinge det bort fra den ønskede erindringen. Å overvinne disse ytre impulsene er å utkjempe en krig, og de kan bare ødelegges gjennom kontinuerlig meditasjon. Dette er krigen som Geeta skildrer. Problemet som nå bringes på bane, dreier seg om objektet for meditasjon, og Krishn uttaler seg om dette.

9. "Mennesket som erindrer Gud, er allvitende, uten begynnelse og slutt, forblir i Sjelen som styrer alle vesener, den mest subtile av det subtile, ikke-manifestert, forsørger for alle, hinsides tanke, gjennomsyret av bevissthetens lys og langt hinsides uvitenhet..."

Gud er hinsides tanke og ufattelig. Så lenge sinnet eksisterer, vil former for trang overleve, og han ses ikke. Han kjennes bare etter at det perfekt beherskede sinn selv er oppløst. I det syvende verset snakket Krishn om den tilbedendes kontemplasjon om ham. Nå snakker han om kontemplasjonen om Gud. Så utøveren av meditasjon er en dyktig Sjel som er gjennomsyret av bevissthet om virkeligheten.

10. "Med usvikelig konsentrasjon, med sin livspust fast sentrert mellom øyenbrynene ved hjelp av styrken i sin yog, når et slikt menneske fram til Det strålende øverste vesen."

कविं पुराणमनुसितारमणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।

सर्वस्य धातारमचिन्त्यरुपमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥९॥

याणकाले मनसाचलेन भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।

भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक् स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥१०॥

Den tilbedende som alltid mediterer om Gud med et stødig sinn, innser hans storslagenhet når hans sinn er oppløst av styrken i hans yog – av styrken som bunner i at forordnet handling er utført – som gjør det mulig for ham å sentrere sin pust mellom de to øyenbrynene slik at det ikke forekommer noen indre opphisselse eller påvirkning av noen vilje fra en ytre kilde. Kort sagt kommer erkjennelsen i en tilstand der alle egenskaper, sattwa, rajas og tamas, er i fullkommen ro. Sinnets visjon forblir på jeget, og dette oppnås av den tilbedende som alltid husker at yog er den fastsatte erkjennelsens vei. Denne veien er yog som Krishn har grundig skildret i kapitlene 5 og 6. Han har nettopp sagt til Arjun: "Husk alltid meg." Som vi har sett, gjøres dette ved å holde fast på yogs formaninger. Den som oppnår dette, kjenner Guds storhet og blir ett med ham. Senere blir hukommelsen hans aldri visket ut i sinnet. På dette punktet blir spørsmålet om hvordan Gud oppfattes ved atskillelsen fra kroppen, besvart. La oss nå se på den høyeste tilstand som kan være den tilbedendes mål og som gjennomgangen i Geeta vender tilbake til gang på gang.

11. "Jeg skal nå fortelle deg kort om det endelige stadium som kjennere av Ved kaller det udødelige og som erkjennes av mennesker som aspirerer til det, handler uten begjær og praktiserer avholdenhet."

Slik det ble understreket i forklaringen av det 14. vers i kapittel 6, er avholdenhet uavbrutt konsentrasjon om Gud gjennom en avvisning av alle ytre tilknytninger fra sinnet og ikke bare ren demping av seksualtrangen. Konstant meditasjon er sann avholdenhet, for det er dette som medfører sansning av Gud og den endelige tilgivelse. En slik øvelse er beherskelse av ikke bare én sans, men av alle sanser. Mennesker som klarer dette, er de som virkelig lever i sølibat. Det Krishn kommer til å fortelle Arjun om denne disiplinen, er derfor noe som egner seg til å bli elsket av alle hjerter.

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।

यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥११॥

12. "Å lukke døren til alle sanser, det vil si holde dem borte fra trang til deres objekter, begrense intellektet til Jeget, fastholde livspusten i hans sinn og være absorbert i yog..."

Nødvendigheten av fornektelse av begjær gjennom en perfekt kontroll over sansene, understrekes gjentatte ganger. Sinnet må være begrenset til Jeget fordi kontemplasjon og tilbedelse oppnås innen Jeget, ikke utenfor. Med sinnet som på denne måten regulerer åndedrettet slik at det er sentrert mellom de to øyenbrynnene og selvfølgelig opptatt av praktiseringen av yog, for dette er en viktig forutsetning –

13. "Han som forlater kroppen og intonerer OM, som er Gud i ord, og husker meg, når frelse."

Vismannen som dør med kunnskapen at den udødelige Gud er den eneste realitet, oppnår en tilstand med sublim lykksalighet. Krishn er en yogi, en seer som har oppnådd bevissthet om den endelige sannhet. Som en realisert vismann, en dyktig lærer, formaner han Arjun til å resitere OM, symbolet på Gud, og kontemplere ham. Alle store Sjeler er kjent under navnet på entiteten som de når og som de til slutt smelter sammen med. Det er av denne grunn at Krish beveger Arjun til å ytre navnet Gud, men husker sin egen (Krishns) form. Vi kan merke oss at han ikke ber Arjun resitere sitt eget navn. Men etter hvert som tiden gikk, ble Krishn guddommeliggjort, og mennesker begynte å resitere navnet hans, og de belønnes bare ut fra hvordan hengivelsen deres er. Krish har sagt til Arjun at det er han som både styrker hengivelsen til slike tilbedere og bestemmer belønningen deres. Men disse belønningene ødelegges på samme måte som de som mottar dem.

Det er nyttig å huske hvordan herren Shiv, igangsetteren av yog, insisterte på resitasjon av stavelsen "Ram" som betegner den allestedsnærværende Gud som bare kan oppleves som

---

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।

मूर्ध्न्याध्यायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥१२॥

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन् मामनुस्मरन् ।

यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥१३॥

en indre stemme. Det sies også at Sant Kabir har engasjert seg i konstant resitasjon av to lyder som kan skrives som "ra" og "m". Og Krishn gjør seg her til talsmann for nytten i OM. Gud er kjent under utallige navn, men bare det navnet som tilskynder og bekrefter tro på den ene Gud, er verdig konstant erindring og resitasjon. Tilbedende advares med rette av Krishn mot at navnet de resiterer igjen og igjen, ikke må være et navn som gjør dem tilbøyelige til eller får dem til å tro på en mangfoldighet av guder og gudinner som ikke er mer enn en samling myter. OM er unik i den forstand at det bokstavelig talt vitner om at Guds øverste autoritet tilhører hver eneste "meg". De som søker, må altså avstå fra å flakke hit og dit for å finne ham utenfor seg selv.

Den ærverdige Maharaj Ji pleide ofte å råde sine hengivne til å huske på hans form mens de intonerte et navn som for eksempel OM, Ram eller Shiv: å visualisere ham og, med ham for sitt indre øye, huske den identiske gud – objektet for deres tilbedelse. Det er en dyktig lærer som fastholdes i synsfeltet under meditasjon. Enten vi holder fast ved Ram, Krishn eller en eneboer som fri for alt begjær og sansenes nytelser eller ved hvilket som helst annet vesen ifølge vår tilbøyelighet, kan vi bare kjenne dem ved faktisk erfaring, og siden avdekker de for oss veien til en eller annen samtidig og dyktig lærer. Ved hans veiledning vil vi langsomt, men sikkert erobre den materielle verden. I begynnelsen pleide jeg også å kontemplere et enormt bilde av Krishn, men dette bildet ble gradvis visket ut av sinnet mitt da jeg sanset min opplyste lærer.

Noviser ytrer guddommens navn, men nøler med å gjøre det når de anroper en vismann i menneskelig form. De er ikke i stand til å kvitte seg med slagsiden i deres nedarvede oppfatninger. Dermed påkaller de en annen falsk gud i stedet. Men denne praksisen er, som vi har sett, forbudt av Yogeshwar Krishn som syndig. Den rette måten er å søke tilflukt i en realisert vismann, en dyktig eller opplyst lærer som allerede har gjennomgått opplevelsen. Villedende dogmer blir så ødelagt, og den tilbedende settes i stand til å begynne virkelig handling når hans fromme impulser og evnen til å handle ifølge dem blir gjort tilstrekkelig sterke. Så, ifølge Krishn, blir sinnet behersket og til slutt oppløst av en simultan resitasjon av OM og

erindring av hans form. Dette er tidspunktet da de akkumulerte lag av sanskar – handlingens frukter – oppløses og alle kroppens forhold kuttes over for bestandig. Et menneske blir ikke kvitt kroppen bare ved fysisk død.

14. "Yogien som er urokkelig hengiven til meg og som hele tiden husker meg og er absorbert i meg, erkjenner meg uten vanskeligheter."

Krishn nås lett av den tilbedende som ikke har andre enn ham i sinnet sitt og som bare tenker på ham og alltid husker ham. Denne tilknytningens profil tegnes i det neste verset.

15. "Fullendte vismenn som har nådd det endelige stadium, er ikke lenger underkastet flyktig gjenfødelse som er lik et hus fullt av sorger."

Det er først etter å ha nådd Den øverste ånd, at mennesket ikke blir gjenfødt. Krishn snakker så om gjenfødselsens sfære.

16. "Alle verdener fra Brahmlok og nedover er, O Arjun, av en tilbakevendende karakter, med O sønn av Kunti, sjelen som realiserer meg, blir ikke født igjen."

Oppfatningen av forskjellige verdener (lok) i hellige bøker er en demonstrasjon av metaforisk skapning. Det finnes ingen mørk avgrunn i underverdenen der vi blir stukket og torturert av giftige skapninger kalt helvete, og heller ikke finnes det et domene i himmelen som vi kaller himmelen. Mennesket er selv en gud når han gjennomsyres av fromme instinkter, og han er også en demon når han overveldes av syndige impulser. Krishns egne stammefrender som for eksempel Kans, Shishupal og Banasur var forbannet med et demonisk temperament. Guder, mennesker og undermennesker utgjør de tre metaforiske verdener. Krishn insisterer på at Jeget, som bærer i seg

---

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥१४॥
मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।
नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥१५॥
आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुरावर्तिनोऽर्जुन ।
मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥१६॥

sinnet og de fem sansene, inntar nye kropper ifølge sanskar som det har gjort seg fortjent til gjennom utallige liv.

Guder, legemliggjørelsen av dyd som vi kaller udødelige, er også underkastet død. Og det kan ikke finnes noe større tap enn ødeleggelsen av fromhet i denne dødelige verden. Hva er nytten av denne gudeliknende kroppen hvis den bidrar til å ødelegge fortjent rettskaffenhet? Alle verdener, fra de høyeste til de laveste, er verdener med lidelse. Bare mennesket kan forme handlingen som gjør at han når det øverste mål, og etter dette er det ingen gjentakelse av fødsel og død. Ved denne forordnede handling kan mennesket bli Gud og til og med oppnå posisjonen til selveste Brahma, den første guddommen i den hellige hinduistiske treenighet som er betrodd oppgaven med skapelse. Men likevel vil han ikke bli spart for gjenfødelse før han, men beherskelse og oppløsning av sinnet, sanser Gud og smelter sammen med ham. Upanishadene avdekker den samme sannheten. Ifølge Kathopanishad er det dødelige mennesket i stand til å være udødelig, og i denne fysiske kropp og i selve denne verden kan han oppnå direkte sansning av Den øverste ånd ved ødeleggelse av alle hjertets tilknytninger.

Er Brahm, verdens skaper, selv dødelig? Krishn sa i kapittel 3 at sinnet til Prajapati Brahma bare er et redskap, og Gud manifesterer seg gjennom ham. Det er slike store sjeler som har utformet yagya. Men nå avdekkes det at selv den som når Brahmams status, må gjenfødtes. Hva forsøker Krishn egentlig å si?

De realiserte vismenn, som Gud er manifestert gjennom, har ikke et Brahma-lignende sinn, men de tiltales som Brahma fordi de lærer og gjør det gode. De er ikke Brahma i seg selv, for deres sinn blir til slutt oppløst, men sinnet deres som eksisterer i tilbedelsen før dette stadiet, er Brahma. Dette sinnet, som består av ego, intellekt, tanke og følelse, er i sannhet enormt og Brahma-lignende.

Men sinnet til et vanlig menneske er ikke Brahma. Brahma formes fra det øyeblikket da sinnet begynner å nærme seg den tilbedte Gud. Lærde med stor visdom har tilskrevet denne prosessen

fire stadier som det ble påpekt i kapittel 3.² Hvis vi husker dem, er de brahmviitt, brahmvidwar, brahmvidwariyan og brahmvidwarisht. Brahmviitt er sinnet som er forskjønnet med kunnskap om Den øverste ånd (brahmvidya). Brahmvidwar er det sinnet som har nådd fortrinnlighet i slik kunnskap. Brahmvidwariyan har ikke bare oppnådd utmerkelse i kunnskapen om Gud, men dette sinnet er blitt et medium for spredning av kunnskapen og for veiledning fra andre som vil følge denne veien. Brahmavidwarisht representerer det siste stadiet der det fylles av bevissthet om den tilbedte Gud. Sinnet har sin eksistens inntil dette stadiet, for Guden som overrisler det, er nå blitt fjernet fra det. Den tilbedende er fortsatt innenfor naturens grenser, og selv om han befinner seg på et opphøyd stadium, er han fortsatt underkastet gjentatt fødsel og død.

Når sinnet (Brahma) blir værende i himmelsk stråleglans, er hele vesenet og dets tankestrøm klar og årvåken. Men det er ubevisst og tregt når det er omgitt av åndelig uvitenhet. Det er dette som er blitt beskrevet som lys og mørke eller dag og natt. Dette er bare figurative gjengivelser av sinnets forskjellige tilstander.

Også i denne øverste, Brahma-lignende tilstand, velsignet med kunnskap om Gud og overstrømmende av hans stråleglans, vedvarer den nådeløse rekkefølgen av den åndelig kunnskap (som forener Jeget med Den øverste ånd) og uvitenhetens natt, av lys og mørke. Også på dette stadiet har maya fortsatt kommandoen. Når det er overflod av kunnskap, får livløse vesener bevissthet, og de begynner å se det øverste mål. Når sinnet på den annen side er nedsenket i mørke, befinner vesener seg i en tilstand av uvitenhet. Sinnet kan da ikke få kjennskap til sin posisjon, og framgangen mot Gud stopper opp. Disse kunnskaps- og uvitenhetsstadiene er Brahmas dag og natt. I dagslyset blir sinnets tallrike impulser opplyst av Guds glans, mens i uvitenhetens natt blir de samme impulsene begravd under det ugjennomtrengelig bevisstløshetens mørke.

---

2 Se fortolkningen av 10. vers i kapittel 3.^{back}

Erkjennelse av den uforanderlige, ikke-manifesterte Gud som er uforgjengelig og langt hinsides det ikke-manifesterte sinn, blir til når tilbøyeligheten til godt og ondt, kunnskap og uvitenhet, er perfekt neddempet og når alle viljens strømninger – både de fornuftige og de ufornuftige – som forsvinner fra syne i nattemørket og dukker opp i dagslyset, blir visket ut.

En fullendt Sjel er den som er kommet lenger enn disse fire sinnsstadiene. Det finnes ikke noe sinn i ham fordi det er utelukkende blitt til et hjelpemiddel for Gud. Likevel ser det ut til at han har et sinn fordi han instruerer andre og tilskynder dem med fasthet. Men egentlig er han hinsides påvirkning av sinnet fordi han nå har funnet sin plass i den endelige, ikke-manifesterte virkelighet og har vunnet frihet fra gjenfødelse. Men før dette, når han ennå eier sitt sinn, er han Brahma og underkastet gjenfødelse. Krishn belyser disse forholdene og sier:

17. "Yogi som kjenner virkeligheten i én Brahma-dag som varer i tusen tidsaldre (yug) og i én natt som også varer i tusen tidsaldre, kjenner tidens innerste vesen."

I det 17. vers brukes dag og natt som symboler på kunnskap og uvitenhet. Brahma blir til når sinnet er fylt av kunnskap om Gud (brahmavitt), mens sinnet som har oppnådd tilstanden brahmavidwarisht, markerer Brahmas toppunkt. Sinnet som er fylt av kunnskap, er Brahmas dag. Når kunnskap virker på sinnet, beveger yogien seg mot Gud, og de utallige tilbøyelighetene i sinnet blir overøst med hans stråleglans. Når på den annen side uvitenhetens natt er framherskende, er sinnet og hjertet oversvømt med mayas motsetninger mellom mangfoldige impulser. Dette er yttergrensen for lys og mørke. Ut over dette finnes verken uvitenhet eller kunnskap fordi den endelige essens som er Gud, nå er direkte kjent. De yogier som kjenner dette innerste vesen, kjenner tidens realitet. De er klar over det når uvitenhetens natt faller på og når kunnskapens dag

---

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्षद् ब्रह्मणो विदुः ।

रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥१७॥

gryr, og de kjenner også grensene for tidens dominans – hvor langt den kan forfølge oss.

Fordums vismenn beskrev det indre riket som tanke eller andre ganger som intellekt. I tidens løp ble sinnets funksjoner delt i fire kategorier som ble kjent som sinn, intellekt, tanke og ego selv impulsene egentlig er endeløst mange. Det er i sinnet vi finner uvitenhetens natt og også kunnskapens dag. Dette er Brahmas dag og natt. I den dødelige verden, som er en form for mørke, ligger alle skapninger i en tilstand av livløshet. Deres sinn streifer rundt i naturen, men klarer ikke å sanse den strålende Gud. Men de som praktiserer yog, har våknet opp fra livløshetens slummer og begynt å nærme seg Gud.

Ifølge Goswami Tulsidas i Ram Charit Manas, hans versjon av Ramayana, blir til og med sinn som er fylt av kunnskap, nedverdiget til uvitenhetens stadium av onde tilknytninger. Men det blir på nytt gjennomsyret av lys takket være dydig selskap. Denne vekslingen mellom åndelig oppstigning og nedsynkning fortsetter inntil oppnåelsens øyeblikk. Men etter realiseringen av det endelige mål, finnes det ingen Brahma, ikke noe sinn, ikke noe lys, ikke noen dag. Brahmas dag og natt er bare metaforer. Det finnes verken en natt eller en dag på tusen år, ikke engang en Brahma med fire ansikter. Brahmavitt, brahmvidwar, brahmvidwariyan og brahmvidwarisht, fire suksessive sinnsstadier, er hans fire ansikter, og de fire hovedoppdelingene av sinnet er hans fire tidsaldre (yug). Dag og natt forblir i sinnets tendenser og funksjoner. Mennesker som kjenner denne hemmeligheten, forstår tidens mysterium – hvor det forfølger oss og hvem som kan transcendere det. Krishn fortsetter så med å forklare gjerningene som tilhører dagen og også de som tilhører natten: det som blir gjort i kunnskapens stadium, og det som blir gjort i uvitenhetens mørke.

18. "Alle manifeste vesener er født av Brahmas subtile kropp ved begynnelsen på hans dag og også oppløst i den samme ikke-manifesterte kropp når hans natt faller på."

अव्यक्तादव्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥१८॥

Med Brahma-dagens gry, det vil si med kunnskapens begynnelse, blir alle vesener våkne i sine ikke-manifesterte sinn, og det er i det samme subtile, ikke-manifesterte sinn at de faller tilbake til bevisstløshet. De er ikke i stand til å se Den øverste ånd, men de har en eksistens. Sinnet, ikke-manifestert og usynlig, er mediet for både bevissthet og bevisstløshet, for både kunnskap og mangel på kunnskap.

19. "Vesenene som på denne måten våkner opp til bevissthet, blir tvunget av naturen til å falle tilbake til bevisstløshet når natten kommer, og de blir så, O Parth, gjenfødt når dagen kommer."

Så lenge sinnet vedvarer, går rekkefølgen av kunnskap og uvitenhet videre. Så lenge dette fortsetter, er den søkende bare en tilbeder og ikke en fullendt vismann.

20. "Men hinsides den ikke-manifesterte Brahma finnes det en evig, ikke-manifestert Gud som ikke ødelegges, selv ikke etter at alle vesener er ødelagt."

På den annen side er sinnet som er Brahma, usynlig. Det kan ikke oppfattes av sansene. På den annen side har vi den evige, ikke-manifesterte Øverste ånd som ikke blir ødelagt selv når alle fysiske vesener blir ødelagt, eller den usynlige Brahma (sinn) som får bevissthet når kunnskapen stiger eller synker ned i bevisstløshet når kunnskapen havner i uvitenhetens mørke. Gud eksisterer også etter ødeleggelsen av tilbøyelighetene i sinnet som våkner opp i dagslyset og faller tilbake i livløshet i nattemørket. Disse oppadgående og nedadgående bevegelsene i sinnet opphører først etter oppnåelsen av Gud som er det endelige tilholdssted. Med erkjennelsen av Den øverste ånd blir sinnet farget av ham og blir det han er. På dette punktet blir sinnet utslettet, og i dets sted forblir bare den evige, ikke-manifesterte Gud.

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।
रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥१९॥
परस्तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः ।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥२०॥

21. "Etter å ha erkjent den ikke-manifesterte og uforgjengelige Gud som sies å være frelse, kommer man ikke tilbake til verden, og denne Gud er mitt endelige tilholdssted."

Denne evige, ikke-manifesterte tilstand er udødelig og kalles opplysning (eller oppnåelse) av det øverste mål! Krishn sier: "Dette er mitt endelige tilholdssted, og etter å ha oppnådd dette, vender man ikke tilbake til dødelig liv og blir ikke gjenfødt." Nå forteller han Arjun om denne måten å oppnå denne evige, ikke-manifesterte tilstanden på.

22. "Og, O Parth, den Gud som alle vesener eksisterer i og som gjennomsyrer hele verden, blir virkeliggjort gjennom stødig hengivelse."

Stødig, fast hengivelse innebærer å huske ingen annen enn Gud slik at man blir ett med ham. Krishn forteller så når også mennesker med en slik hengivelse befinner seg innenfor grensene for gjenfødelse og når de er hinsides den.

23. "Og, O de beste av Bharat, jeg skal nå opplyse deg om hvordan yogi, etter å ha oppgitt kroppene sine, kommer til tilstanden med frihet fra fødsler og gjenfødsler."

Frihet fra gjenfødsler oppnås, som vi snart skal se, av dem som forblir i kunnskapens lys.

24. "De som forlater kroppen i nærvær av de lyse flammer, dagslys, Solen, den tiltakende månens lyse halvdel og den strålende, klare himmelen når Solen beveger seg nordover, når Gud."

Ild er et symbol på Guds stråleglans slik dagen er et symbol på kunnskap. Den lyse halvparten av månemånedet står for renhet. De seks dyder – skjønnsomhet, fornektelse, beherskelse, ro, mot og

---

अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्ध्दाम परमं मम ॥२१॥
पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।
यस्यान्तः स्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥२२॥
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥२३॥
अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम् ।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥२४॥

intellekt er de seks månedene av Solens oppstigende bevegelse. Tilstanden med stigende bevegelse er Solens bevegelse nord for ekvator. Opplyst av kunnskap om virkeligheten som ligger langt hinsides naturen, når vismenn Gud, og da blir de ikke gjenfødt. Men hva skjer med de tilbedende som ikke virkeliggjør denne tilstanden med guddommelig prakt til tross for sin hengivenhet?

25. "Hvis yogien dør i det dominerende mørket en dyster natt, i den mørke halvpart av månemånedens og i løpet av de seks månedene av Solens nedadgående løp, vil han som ønsker seg fruktene av sine handlinger, oppnå det svake lyset fra månen³ og blir gjenfødt etter at han har gledet seg over sine belønninger i himmelen."

Den Sjel er stadig langt fra Gud som skiller seg fra kroppen når den hellige ild i hans yagya kveles av røyk, når uvitenhetens natt råder, når månen er avtakende i den mørke delen av måneden, når dysterheten dominerer på alle kanter og det utoverrettede sinn er infisert av de seks laster lidenskap, sinne, grådighet, villfarelse, forfengelighet og ondskap, og han blir gjenfødt. Men betyr dette at i tillegg til kroppen blir tilbedelsen til denne søkende også ødelagt?

26. "Lysets vei (som fører til Gud) og mørkets vei som fører en til livet etter døden (Manes-verdenen dit avdøde forfedre er kommet), er de to evige veier i verdenen. Den som slår inn på den første, oppnår frihet fra fødsel, mens den som velger den andre, er underkastet gjentatt fødsel og død."

Begge veier, med lys og mørke, med kunnskap og uvitenhet, har alltid eksistert. Men verdien av tilbedelse blir aldri ødelagt. Den som dør i en tilstand preget av kunnskap og lys, oppnår endelig

---

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षणमासा दक्षिणायनम् ।

तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥२५॥

शुक्ल कृष्णे गती ह्यते जगतः शाश्वते मते ।

एकया यात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते पुनः ॥२६॥

3 Vismannen Pippalad sier i Upanishad Prashn: Gud, Herren over vesener, skapte Pran, urenergien (det maskuline prinsipp) og Rayi (det feminine prinsipp), formgiveren. Pran, urenergien, er Solen. Rayi, den formgivende substans, er månen.^{back}

frølse, mens den som forlater kroppen i en tilstand preget av uvitenhet og mørke, må komme tilbake og gjennomgå nok en fødsel. Og den rekkefølgen av den ene fødselen etter den andre fortsetter helt til det er perfekt lys. Før dette øyeblikket må den tilbedende fortsette sin tilbedelse. Problemet løses fullt ut på dette tidspunktet, og Krishn dveler så ved midlene som er absolutt nødvendige for å nå den endelige frigjøringen.

27. "Du bør alltid hvile i yog, O Parth, for yogien som kjenner virkeligheten i de to veiene, blir aldri narret."

Yogien kjenner de to veiene godt, og er klar over at hans tilbedelse ikke kommer til å bli ødelagt selv om han gjenfødtes etter å ha dødd i uvitenhet. Begge veier har eksistert i all tid. Arjun bør derfor til enhver tid praktisere yog og hengi seg til tilbedelse, for –

28. "Når yogien kjenner denne hemmeligheten, transcenderer han belønningene av vediske studier, offerriter, botsøvelser og veldedighet og oppnår dermed frelse."

Ved denne kontemplasjonen om Gud, frukten av yagya, går yogien som får kjennskap til den identiske Øverste ånd ved direkte sansning og ikke bare tro eller antakelse, hinsides de lovede belønningene og blir for alltid frigjort. Denne direkte sansningen av Den øverste ånd kalles Ved – det som er blitt direkte avslørt av Gud selv. Når så denne ikke-manifesterte essens er kjent, gjenstår det ingenting mer å vite. Etter dette er til og med behovet for Ved derfor avskaffet, for den som har visshet, er nå ikke forskjellig fra ham som har avdekket vissheten for sine seende. Yagya eller den forordnede oppgaven var tidligere en nødvendighet, men når virkeligheten er kjent, gjenstår det ingenting mer å be om. Å underkaste sansene og sinnene askese er botsøvelse, men til og med det er unødvendig nå. En total selvunderkastelse, i tanke, tale og handling, er veldedighet. Og den lykkebringende frukt av alt dette er oppnåelsen av Gud. Alle disse tingene er nå unødvendige fordi det ønskede mål er ikke

---

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।

तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥२७॥

वेदेषु यज्ञेषु तपःसुचैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।

अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥२८॥

lenger fjernt fra den søkende. Yogien som har erkjent Gud, transcenderer belønnigene av alle disse dydige handlingene – yagya, botsøvelser, veldedighet og andre – og oppnår tilgivelse.

Fem hovedpunkter er blitt gjennomgått i dette kapitlet. I begynnelsen vekkes Arjuns nysgjerrighet av problemer Krishn antydte i slutten av kapittel 7, og han stiller syv spørsmål. Han vil gjerne bli opplyst om særpreget til Den øverste ånd, adhyatm, den perfekte handling, adhidaiv, adhibhoot og adhiyagya. Og nå er kanskje han (Krishn) så velkjent at han aldri blir glemt heretter. Som svar på disse spørsmålene forteller Krishn ham at den uforgjengelige er Gud. Hengivelsen som sikrer erkjennelse av Gud, er adhyatm. Dette er kunnskapen som bringer mennesket under Jegets dominans ved å frigjøre ham fra mayas overherredømme. Å kvitte seg med naturens medfødte egenskaper som fører til gode eller onde inntrykk (sanskar) – tilintetgjørelsen eller ødeleggelsen av disse egenskapene – er perfeksjon av handling. Det er ikke behov for ytterligere handling etter dette. Sann handling er noe som ødelegger selve kilde til fortjenestene som kalles sanskar.

Flyktige, forgjengelige ønsker er adhibhoot. Med andre ord, det som blir ødelagt, er mediet for skapelsen av alle vesener. Den øverste ånd er adhidaiv, og i ham er oppløst det guddommeliges skatt. Krishn er selv adhiyagya i kroppen, for alle yagyas offer er til ham. Han er hjelperen som gjennomfører alle ofrene. Adhiyagya er en som lever i kroppen, ikke utenfor den. Arjuns siste spørsmål dreier seg om hvordan han (Krishn) til slutt kan være kjent. Krishn sier til ham at mennesker som kontemplerer ham alene og ingenting annet og som skiller seg fra kroppen mens de tenker på ham, kjenner ham ved direkte sansning og blir ett med det de har sanset. Siden de alltid har kontemplert ham, vil de til slutt nå det de har hatt i tankene hele tiden. Det er ikke slik at denne oppnåelsen kommer etter den fysiske død. Hvis perfeksjonen bare skulle komme etter den fysiske død, ville ikke Krishn være plettfri. Hvis det var slik, ville han ikke ha den kunnskap som oppnås ved praktisering av

åndelig disiplin gjennom en rekke liv. Den egentlige slutt kommer når også det fullstendig beherskede sinn opphører å eksistere. Siden stanses prosessen med å innta nye kropper for all framtid.

Ifølge Krishn er erindring veien til denne erkjennelsen. Arjun bør derfor hele tiden ha ham i tankene og føre krig. Hvordan er det mulig å gjøre begge deler på en gang? Er svaret at Krishn henviser til vanlige praksis å kjempe og samtidig ytre navnet til en eller annen guddom? Erindring, slik han definerer det, er ustanselig kontemplasjon om ham uten tanke på noe annet. Når erindringen er så raffinert og ufravendt, hvem kan kjempe? Hvilken krig er mulig når sinnet er så fordypet i en enkelt tanke? Den egentlige form for "krig" som er tema i Geeta, dukker bare opp når en tilbedende er fordypet i en slik total og urokkelig kontemplasjon. Dette er også tilstanden der de forhindrede egenskapene ved maya er helt tydelige. Lidenskap, sinne, tilknytning og aversjon er våre mest forferdelige fiender. De legger hindringer i veien for den tilbedendes hukommelse, og skal man overvinne dem, må en krig utkjempes. Det øverste mål nås først når disse fiendene er nedkjempet.

Arjun rådes altså til å resitere den hellige stavelen OM, men kontemplere formen til Krishn, en kyndig i yog. Å resitere guddommens navn og samtidig visualisere den kjente formen til en edel veileder, en fullendt eller opplyst lærer, er nøkkelen til vellykket tilbedelse.

I dette kapitlet har Krish også tatt opp problemet med gjenfødelse og sagt at hele verden, fra Brahma selv til den laveste av alle skapninger, gjentar seg selv. Men selv etter at de alle er ødelagt, kommer aldri hans (Krishns) sublime, ikke-manifesterte vesen og den stødige hengivelsen til ham til opphør.

Et menneske som er innviet i yog, får valget mellom to veier han kan fortsette på. På den første av disse to veiene, som er velsignet med den perfekte kunnskapens stråleglans, utstyrt med seksfoldig fortrinnslighet (vers 24), i en tilstand med bevegelse oppover og absolutt fri for enhver lyte, er den tilbedende sikret forsoning. Men hvis det er den minste ufullkommenhet ved ham eller noe anstrøk av den dysterhet som råder i den mørke halvdel av måneden og han skiller seg med kroppen i en slik tilstand, må han gjennomgå

nok en fødsel. Men siden han har vært en tilbedende, kan han, i stedet for alltid å være innviklet i det onde nett av fødsel og død, etter sin nye fødsel på ny gå i gang med oppgaven å fullføre sin ufullendte tilbedelse.

På denne måten kan også den ufullkomne tilbeder, ved å følge handlingens vei i sin nye fødsel, nå det øverste mål. Krishn har også sagt at selv ikke en delvis fullendelse av tilbedelse opphører før det har ført til frigjøring fra den store frykt for liv og død. Begge veier er evige og uforgjengelige. Mennesket som forstår dette, er for alltid stødig og i ro. Arjun blir altså rådet til å være en yogi, for yogien hever seg over til og med de hellige belønninger etter studiet av Ved, botsøvelser, yagya og veldedighet, og oppnår dermed den endelige frigjøring.

På flere punkter i kapitlet henvises det til det øverste mål som oppnåelsen av Gud som framstilles som ikke-manifestert, uforgjengelig og evig.

Slik slutter det åttende kapittel i Upanishad til Shreemad Bhagwad Geeta om kunnskap om Den øverste ånd, yogs vitenskap og dialogen mellom Krishn og Arjun med tittelen: "Akshar Brahm Yog" eller "Yog med den uforgjengelige Gud."

Slik slutter Swami Adgadanands fortolkning av åttende kapittel i Shreemad Bhagwad Geeta i "Yatharth Geeta"

HARI OM TAT SAT